

Begrepsforklaringer – donasjon og transplantasjon

AB0-typing

Å bestemme et individs blodtype.

AB0-forlikelighet

Krav til samsvar mellom to individers blodtype i AB0-systemet for å kunne overføre organer eller blod.

Cerebral angiografi

Røntgenfotografering av hodet etter kontrastinnsprøyting i alle fire pulsårer som fører blod til hjernen, dvs. begge halspulsårene (carotisarteriene) og begge halsvirvelpulsårene (vertebralisarteriene).

Cerebral arcografi

Røntgenfotografering av hodet etter innsprøyting av kontrast i aorta ascendens (arcusbuen).

CT-undersøkelse

Computertomografi. Undersøkelse på rtg. avd. i mange snitt som rekonstrueres til detaljerte bilder. Bildene fremstilles med digitalteknikk

CT-angiografi

CT undersøkelse hvor det gis intravenøst kontrastmiddel og teknikken brukes til fremstilling av forløp av enten arterier eller vener i ett gitt område av kroppen. I forbindelse med organdonasjon kan CT angiografi brukes for å påvise opphør av arteriell blodstrøm i hjernen.

DBD

Donation after brain death. Donasjon etter påvist irreversibelt opphør av alle hjernefunksjoner (hjernedød) mens hjerte- og åndedrett opprettholdes ved hjelp av respirator

DCD

Donation after circulatory death. Donasjon etter irreversibelt opphør av alle hjernefunksjoner på grunnlag av varig hjerte og åndedrettstans.

cDCD = controlled DCD som ovenfor. Hjerte- og åndedrettsstans inntreffer etter en planlagt tilbaketrekking av respiratorbehandling

Donorteam

Gruppe av helsepersonell fra Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet, som består av transplantasjonskoordinator, kirurger, operasjonssykepleiere og anestesilege. Teamet reiser ut til sykehus der donor er klargjort og opererer ut organer. Organer som er tatt ut blir pakket for transport til OUS, Rikshospitalet der organene blir transplantert.

ECMO ved DCD

Ekstra Corporal Membran Oksygenator. Maskin som sikrer sirkulasjon i organer som skal doneres ved DCD. Etter at pasienten er erklært død, føres et kateter opp i aorta fra avdødes lyske etter at hjertet har opphørt i fem minutter. På tuppen av kateteret blåses det opp en ballong som hindrer at blod sirkulerer til hjerte og hode. Maskinen vil sørge for at donors bukorganer blir sirkulert. Dette gjøres for å bedre organkvaliteten før organer opereres ut.

Begrepsforklaringer – donasjon og transplantasjon

Herniering

Økt intrakranielt trykk lokalt eller generalisert som medfører at hjernevev presses gjennom åpninger de naturlig ikke skal forsere (brokkdannelse). En potensielt reversibel prosess.

HLA-forlikelighet

Graden av likhet i vevstyper mellom to individer.

HLA-typing

HLA=Human Leucocyte Antigen. En undersøkelse av blodprøve for å kartlegge vevstypen hos et individ.

Humant biologisk materiale

Blod, celler, vev eller obduksjonsmateriale fra mennesker.

Iskemi

Tidsrom uten sirkulasjon. Sirkulasjonsopphør i nedkjølt tilstand (kald iskemi), eller uten samtidig å være nedkjølt (varm iskemi).

Intrakraniell sykdomsprosess

Sykdom eller skade i skallehulen.

Langerhanske øyer (øyceller)

De insulinproduserende cellene som ligger samlet i grupper (øyer) i bukspyttkjertelen.

NOROD – Norsk Ressursgruppe for OrganDonasjon

Tverrfaglig gruppe som blant annet organiserer utdanningsprogram for helsepersonell som arbeider med organdonasjon på donorsykehusene.

Organbevarende behandling

Intensivbehandling bare med tanke på organdonasjon (som også videreføres etter at donor erklært død) for å opprettholde organenes funksjon inntil de kan opereres ut under organuttaket

Potensiell donor

Person som er død eller med stor sannsynlighet vil dø innen kort tid, der livreddende behandling er formålsløs og som er i en tilstand der donasjon kan være aktuelt.

Presumert samtykke

Antatt samtykke

Recipient

Mottaker (av organ)

Sirkulasjonsstans til hjernen

Opphør av blodsirkulasjonen gjennom hjernen

Tamponade

Økt trykk som ikke kan reverseres. Hjernetamponade inntreffer når det intrakraniale trykket er like stort eller større enn det systemiske blodtrykket. Da opphører hjernens sirkulasjon, og personen er død.

Begrepsforklaringer – donasjon og transplantasjon

Totalt hjerneinfarkt

Irreversibelt opphør av sirkulasjonen til hjernen med påfølgende ødeleggelse av storehjerne, lillehjerne og hjernestamme.

Trafficing

Menneskehandel

Transkraniell doppler

Doppler er ultralydundersøkelse hvor forskjellige bølgelengder reflektert fra vev kan omgjøres til en billedframstilling av vevet. Transkraniell doppler kan også brukes til å fremstille blodstrøm og derav indirekte blodkar. Ved transkraniell doppler brukes denne teknikken mot den tynneste delen av skallebenet (tinningbenet) for å avlese deler av den intrakranielle blodsirkulasjonen.

Transplantasjonskoordinator

Spesialsykepleier ved Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet med døgkontinuerlig vaktordning. Transplantasjonskoordinator fungerer som bindeleddet mellom de 25 donorsykehusene og transplantasjonsmiljøet på Rikshospitalet. Brukes også som veiledere for donorsykehusene og koordinerer og tilrettelegger gjennomføringen av organuttaket.

Virksomhet

Institusjon som ivaretar bestemte tjenester. *Donasjonsvirksomhet* er institusjon som ivaretar donasjonsprosessen. Donorsykehus ivaretar denne virksomheten i dag. *Transplantasjonsvirksomhet* er en institusjon som utfører transplantasjoner. Dette er i dag Oslo universitetssykehus, Rikshospitalet.

